

REKAPITULACE: ŘÍM A TIVOLI 2013

Italská metropole je jedinečnou kulisou světové historie, umění a mystiky. Její jméno psáno italsky Roma se pozpátku čte jako amor, tedy láska. V době antiky byla její patronkou bohyně lásky Venuše, ve středověku se Řím jako sídlo papeže a důležité poutní místo stal předmětem křesťanské lásky. Město bylo ve starověku metropolí světové říše, od raného středověku pak srdcem katolického světa. Dnes je hlavním městem Italské republiky a domovem téměř tří miliónů lidí.

Mytologická historie města začíná 21.dubna roku 753 př.n.l., kdy bylo založeno Romulem, odkojeným vlčicí. Ta láskyplnou péčí zachránila k smrti odsouzená dvojčata, když je objevila v košíku na břehu Tibery a svým mlékem je krmila. Její bronzovou sochu jsme objevili, když jsme vystoupali na jeden ze sedmi mytických římských pahorků, na Kapitol. **Bronzová vlčice** pochází z doby před 2500 lety a je dílem Etrusků, kteří ovládali střední Itálii včetně Říma až do konce 6.století př.n.l., kdy byl jejich král ve městě svržen a nahrazen republikánským zřízením. Do čela státu se postavili volení konzulové, zákonodárnou moc měl senát. Republika si nové centrum vybuďovala v kotlině mezi pahorky Palatin a Kapitol. Tamější bažina byla odvodněna a ustoupila reprezentativnímu prostranství **Fóru Romanu**, kde měly své místo chrám s věčným ohněm, udržovaným kněžkami – vestálkami, Saturnův chrám se státním pokladem, tabulárium se státním archívem, senát, řečnická tribuna rostra nebo soudní budovy. Zlatý milník udával po celé říši vzdálenosti do srdce metropole. Když jsme procházeli po Fóru Romanu, viděli jsme, jak státní budovy byly v průběhu věků postupně zastíněny stavbami oslavujícími ego jednotlivých antických vládců. Na Fóru Romanu se nachází i ruiny Césarova chrámu, postaveného na místě zpopelnění posledního diktátora republikánského Říma. Jejich prostřednictvím jsme se přenesli do roku 44 př.n.l., kdy se římská říše rozrostla do takové velikosti, že ji slabá konzulská vláda nebyla schopna efektivně ovládat. Schopní válečníci si uzurpovali moc nejdříve jako diktátoři, po Césarově zavraždění jako neomezení božští vládci císařové, císaři. První z nich **Octavianus Augustus** začal proměňovat město z cihel v metropoli z mramoru. Řím se stal prvním evropským městem, které dosáhlo počtu miliónu obyvatel. Naprostá většina z nich však nežila v přepychu paláců, jak o tom svědčí cihlový šestipatrový činžák, který jsme si ukázali na Benátském náměstí. Avšak Marcellovo divadlo vypovídá o vysoké kulturní úrovni té doby. Vrchol císařské moci však přišel ještě o sto let později. Císařové Vespasian, Titus, Domitian, Traján, Hadrián, Antonius Pius a Marcus Aurelius chrlili jednu impozantní stavbu za druhou a zvětšovali svou moc do podoby města. **Vespasián** se kromě zavedení daně ze záchodků do historie zapsal vybudováním **Kolosea**, největší arény antického světa. To bylo vystavěno v 70.letech 1.století n.l. z betonu, travertinu, cihel a železa. Do jeho hlediště se vešlo 50 až sedmdesát tisíc diváků, kteří tam mohli dopoledne sledovat krocení, zabíjení a předvádění exotických zvířat, kolem poledne popravu a odpoledne zápasy gladiátorů. Ty byly tehdy podobně oblíbené jako dnešní fotbalové zápasy. Císařové si pořádáním her kupovali oblibu římského lidu. Koloseum je dodnes tak jedinečnou stavbou, že je řazeno jako jediná evropská památka mezi sedm divů světa. **Titus** si užíval popularity jako vítěz nad Židy, jejichž povstání pacifikoval. Jako připomínku svého triumfu si na Fóru Romanu nechal postavit vítězný oblouk. **Domitián** zřídil závodní cirk v místech, kde jeho půdorys dodnes kopíruje náměstí Piazza Navona a nechal si vystavět impozantní paláce na Palatinu. Žádný z římských vládců do té doby nebydlel v monumentálnější rezidenci. Pahorek Palatin se stal synonymem pro honosné vily a světové jazyky obohatil o slovíčko „palác“, které vzniklo zjednodušením jeho jména. **Traján** rozšířil říši o Dácii na území dnešního Rumunska a dal to všem vědět prostřednictvím vítězného sloupu, který dodnes dosahuje 40metrové slávy. K tomu přistavěl baziliku i patrovou tržnici, jež se zhruba 150 obchody byla největším obchodním domem antiky. Císař **Hadrián** byl vzdělanec na trůnu, což dával najevo svými stavbami, které prý sám projektoval. Tak Řím obohatil o chrám bohyně Venuše na Fóru, o Andělský most přes Tiberu i své mauzoleum, které se dnes označuje podle archanděla na cimbuří a středověké papežské přestavbě jako Andělský hrad. Za císaře Hadriána byl postaven i **Pantheon**, nejzachovalejší a architektonicky nejzajímavější stavba antického světa. Protože byl včas přeměněn na křesťanský kostel, dochoval se v plné kráse. A tak jsme mohli obdivovat jeho rozměry, kdy šířka, délka a výška mají stejnou velikost a to zhruba 43 metrů. Kupole, která má tento průměr je největší na světě a nebyla překonána ani v ambiciózní renesanční Florencii ani v mocném barokním Vatikánu. **Marcus Aurelius** byl dalším vzdělanecem na římském trůnu. Psal filosofické úvahy a zároveň válčil s Germány. Jeho legie bojovaly ve střední Evropě, aby spolu s císařem mohly být zvěčněny na vítězném sloupu před palácem současného ministerského předsedy. Sám císař v bronzové podobě a na bronzovém koni dodnes triumfálně projíždí po Kapitolském náměstí. Jeho socha je jedinou jezdeckou sochou, která se nám z doby císařského Říma dochovala. Po Marcu Aureliovi již přišel úpadek Říma. Ten se ve 3.století pokusili zastavit císařové **Septimius Severus** a Aurelián. První jmenovaný si vystavěl další z reprezentativních sídel na Palatinu i vítězný oblouk na Fóru. Ten praví, že vladař byl úspěšným vojevůdcem, jenž pokořil říši Parthů ve střední Asii, rozšířil Řím až k Persii a dostal pod kontrolu Hedvábnou cestu, po níž do Říma plynulo přepychové zboží z východu. **Aurelián** pak znovu obnovil moc z éry jeho předchůdce Septimia Severa, pokořil palmyrskou královnu Zenobii a obepnul Řím novými téměř dvacet kilometrů dlouhými hradbami, které se dochovaly nejen před Lateránem. Ve 4.století se impérium pod tlakem barbarů a nové křesťanské ideologie začalo hroutit. Císař **Konstantín** sice porazil svého rivala Maxentia, jeho baziliku přejmenoval po sobě a před Koloseem si nechal vztyčit vítězný oblouk, avšak Řím již pro něj mnoho neznamenal. Přesídlil do města, jež neslo podle něj jméno Konstantinopol. Lateránské pozemky předal papežovi

a Řím se rozloučil se svou antickou pompou. Z její materiální podoby udělaly hromadu trosek nájezdníci v době stěhování národů, za pohanskou duchovní dimenzí pak zatáhla oponu papežská nadvláda nad městem.

Křesťanská éra Říma se začíná psát ještě uprostřed antické minulosti. Baldachýn v kostele Santa Maria in aracoeli na Kapitolu připomíná, že na tomto místě se podle legendy od tiburtinské Sibylы císař Octavianus Augustus dozvěděl o narození Spasitele v daleké Palestině. Ve **Vatikánu** pod kupolí svatopetrského dómu jsme si ukázali hrob svatého Petra, nástupce Krista na zemi, který zde byl pohřben po mučednické smrti kolem roku 65. A právě od Petra odvozují svou moc papežové, kteří symbolicky drží klíče od „království nebeského“, jak jsme si ukázali na jejich erbů. Jejich rezidence nese biblické jméno Apoštolský palác a nachází se v těsné blízkosti Petrova hrobu. Od konce 14.století tam sídlí doživotně volení papežové. Až do 19.století vládli nejen duchovnímu království katolického světa, ale i pozemskému teritoriu zahrnujícímu celou střední Itálii. Reliktem jejich panství je nejmenší stát na světě. Svatá stolice, jak se oficiálně Vatikán nazývá, zahrnuje plochu jen 44 hektarů, několik stovek obyvatel a neomezeného monarchu – papeže. Ten disponuje i svou armádou, švýcarskou gardou, která již více než 500 pečuje o jeho ochranu. Obléká se do barevných uniforem, které podle legendy navrhl sám Michelangelo (ve skutečnosti pocházejí ze začátku 20.století a šijí se v Třešti u Jihlavy). Vatikán má svou poštu i rozhlas. Je reliktem moci, kterou papežové získali ve středověku, kdy nebylo silnější idey než křesťanské víry. Především v éře renesance a baroka pracovali pro papeže ti nejlepší umělci. A tak jsme si mohli ukázat díla **Raffaella Santiho**, jenž se podílel na stavbě svatopetrského chrámu i na výzdobě pracovny a audienčních místností papeže Julia II. v Apoštolském paláci. Architekti a sochaři **Bramante, Michelangelo, Borromini a Maderno** v průběhu 16. a 17.století postavili chrám, který je svou délkou zhruba 200 metrů největším historickým kostelem na světě a důstojným reprezentantem papežské moci. Sochař a architekt **Bernini** v 17.století vyprojektoval svatopetrské náměstí v podobě otevřené náruče církve, zhotovil bronzový baldachýn nad Petrovým hrobem, symbolický papežský trůn apsidě a několik papežských náhrobků v chrámu svatého Petra. Vatikán, který je ještě dnes postavou Benedikta XVI. nejtěsněji spjat s papeži, však v raných křesťanských dobách žil ve stínu Lateránu. Tamější **Bazilika svatého Jana** zůstává v hierarchii nejvýznamnějších římských kostelů řazena výše než svatopetrský chrám. Svou katedru tam mají papežové již od dob antického císaře Konstantina. V přilehlém paláci sídlili od 4.století celých tisíc let. Bazilika byla v průběhu časů mnohokrát přestavována a ve své architektuře odráží dějiny papežského Říma. Apsida je zdobena středověkou mozaikou, jejíž nejstarší část pochází ještě z antické éry, stejně jako přilehlá budova křtitelnice. Pod gotickým baldachýnem jsou uloženy lebky svatého Petra i Pavla. Příčná loď je dílem renesančních umělců a hlavní loď vyzdobená 4 metry vysokými sochami apoštolů byla projektována barokním architektem Borrominim v 17.století. Impozantní průčelí od stavitele Galileiea pochází z doby posledního záchvěvu papežské moci v 18.století. Aby se ještě vyzdvihla prestiž Lateránu, oklopují ho cenné zahraniční importy. Impozantní obelisk přivezli ze starověkých egyptských Théb a Svaté schody v kapli naproti bazilice podle legendy z Pilátova paláce v antickém Jeruzalému do Říma dopravila matka císaře Konstantina, svatá Helena.

V autobuse jsme si pustili dokument o Michelangelovi a pak jsme ulicemi Říma putovali po stopách tohoto génia dějin umění. Jeho mladistvou tvorbu jsme si připomněli při pohledu skrz plexisklo na Pietu, kterou vytvořil v pouhých 25 letech. K jeho vrcholným sochařským dílům patří rozhněvaný Mojžíš s desaterem v ruce a židovskými pramáti Leou a Ráchel po stranách. Toto dílo mělo být součástí monumentálního náhrobku papeže Julia II., jenž Michelangelo nikdy nedokončil, neboť peníze určené na jeho výrobu zpronevěřil. Socha dnes zdobí interiér kostela San Pietro in Vincoli, jehož religiózním pokladem jsou řetězy, kterými měl být spoután svatý Petr během svého věznění v Jeruzalému a Římu. K méně známým Michelangelovým sochám patří Vzkříšení Krista, které zdobí oltář v kostele Santa Maria sopra Minerva. Michelangela jako malíře jsme si představili jedinečnými freskami o počátcích světa a Posledním soudu, kterými vyzdobil strop a oltářní stěnu Sixtinské kaple. Jako architektka jsme Michelangela vnímali díky více než 130 metrů vysoké kupoli chrámu svatého Petra. Tou vytvořil Římu nezaměnitelnou dominantu. Krom toho jsme si ho jako stavitele připomněli na Kapitolském náměstí, kde harmonicky zasadil antické sochy do renesanční architektury. Michelangelo nebyl jediný umělec, kterého jsme v ulicích věčného města stopovali. Jedním z nich byl i Gian Lorenzo Bernini, který v 17.století tvořil pro devět papežů, zhmotnil ideály římského baroka a nedávno inspiroval i Dana Browna, autora slavné detektivky „Andělé a démoni“. Berniniho jsme stylově na Velký pátek oslovili na Andělském mostě, který má jméno podle andělů nesoucích atributy Kristova utrpení. Prohlíželi jsme si trnovou korunu nebo kříž v ruce nadživotně velkých andělů. Kromě Náměstí a vnitřní výzdoby v chrámu Svatého Petra po sobě Bernini zanechal Tritónovu fontánu na náměstí Piazza Barberini, kostel Svatého Ondřeje (Sant Andrea) i dnešní prezidentský palác na Quirinalu, Kašnu čtyř řek a Maurovu fontánu na náměstí Piazza Navona nebo obelisk se slonem poblíž Pantheonu. Avšak nejen Bernini nás přesvědčil, že za papežské éry se v Římě zrodilo barokní umění. Rainaldi, Borromini, Maderno, Salvi nebo Sanctis plodili honosné kostely, fontány i paláce. A právě jejich prostřednictvím reprezentativních jsme si připomněli jednotlivé rody, které katolický svět obohatily o kardinály a papeže. Viděli jsme Medicejskou vilu na Pinciu, rezidenci rodu d'Este v Tivoli, paláce rodů Pamphili na Piazza Navona nebo rodu Chigi, dnes sídlo ministerského předsedy. Naši pozornosti neunikly ani nejstarší památky ve městě, kterými jsou starověké egyptské obelisky. Ty jako zhmotnění úspěšných válečných tažení a římské moci přiváželi do města již antičtí imperátoři a o staletí později je nechávali znovu vztyčovat renesanční a barokní papežové, jejichž pompa se v mnoha případech blížila starověké císařské okázalosti. Obelisky jsou dokladem antické a novověké kontinuity věčného města. Největší a nejstarší monolit se nachází v Lateránu. I s podstavcem měří 46 m. Pochází z egyptského Karnaku a zhotoven byl v 15.stol.př.n.l. Do Říma ho o 1800 let později přivezl císař Konstantin II. a znovu vztyčit ho nechal v 16.století papež Sixtus V. Vatikánský obelisk

měří s podstavcem 40 m, pochází ze 7.stol.př.n.l. z egyptské Heliopole a opět je připomínkou pontifikátu Sixta V. Stejný papež je podepsán ještě na obelisku na náměstí Piazza Popolo. Ten má výšku 37 m a do Říma ho z Heliopole přivezl Octavianus Augustus, stejně jako obelisk, dnes umístěný před budovou italského parlamentu. Ze starověkého Egypta pochází ještě obelisk na fontáně před Pantheonem a na hřbetě Berniniho slona před kostelem Santa Maria sopra Minerva. Obelisky před prezidentským palácem, v parku na Pinciu, na Španělských schodech nebo na Fontáně čtyř řek na Pizza Navona jsou kopie vyrobené podle egyptského vzoru v době antického Říma.

Řím jsme si neprohliželi jen zevnitř. Všimli jsme si i jeho zasazení do okolní krajiny, když jsme projížděli římským venkovem, „campagnou“. Bydli jsme v mírně zvládně krajině východně od Říma. Horizont italské metropole rámuje Albanské hory, které se na jižním obzoru zvedají do výšky přes 900 metrů. Svým jménem připomínají bájnou Alba Longu, město založené uprchlíky z Tróje, dávného předchůdce Říma. Italské hlavní město je součástí historického regionu Latium, jenž svým jménem odkazuje na dávný kmen Latinů, podle něhož se nazývá jazyk, kterým se domlouvali antičtí Římané a jenž je dodnes oficiálním jazykem Vatikánu. Zvládně krajina Castelli Romani na východ od Albánských kopců patří mezi nejvyhlášenější vinařské oblasti v Itálii. Víno, olivy a svět mýtů obepínají Řím, jenž leží na řece Tibeře, asi 20km od jejího ústí do Tyrhénského moře.

Mýty nás prostřední den zájezdu zavály k **Tiburtinským vrchům** neboli do **Sabinských hor**. Opět jsme otevřeli knihu bájí a četli o založení Říma. Když ve městě mužům chyběly partnerky, unesli prý Římané ženy z kmene Sabinů, jenž obýval tato místa. Mýtus není tak drastický, neboť končí usmířením mezi nepřáteli. Město Tivoli se ve starověku se jmenovalo Tibur, podle svého mytologického zakladatele, jednoho z uprchlíků z řeckých Théb. Odkazuje tak na svůj vznešený helénský původ. V době antického Říma tu věštila tiburská Sibylla, která prý císaři Augustovi předpověděla narození Spasitele, a zpopularizovala tak Tivoli i ve světě křesťanských mýtů. Z pohledu italské metropole leží **Tivoli** mezi nebem a zemí. Trhání 250m vysokému útesu, přes který se četnými vodopády překlápí řeka Aniene do údolí. Obklopují ho olivové háje a proti rušné metropoli až éterický klid. V době antiky si tady užívala relaxace společenská smetánka, včetně jmen takového kalibru jako Horatius nebo Lucullus. Když se renesanční éra vrátila k antickým kořenům, napodobili bohaté Římany vlivní kardinálové. Jmenovitě Ippolite d'Este, vnuk papeže Alexandra VI., syn Lucrezie Borgie a ferrarského vévody Alfonse d'Este, tedy příslušník hned dvou slavných italských rodů. **D'Este** měli své těžiště ve Ferrare, ale nitky jejich zájmů vedly až do Vatikánu. Poté, co Ippolite neuspěl v papežské volbě, stal se správcem Tivoli. V polovině 16.století si tady nechal postavit rezidenci, jejíž velkolepost měla být přímo úměrná významu rodu d'Este. Ten odvozoval svůj původ od mytického siláka Herakla. A tak pozvaní umělci realizovali úkol, hodný bájněho reka. Na místě zrušeného benediktinského kláštera vybudovali Piero Ligoro spolu s Albertem Galvanim zámek, který byl zakomponován jako završení zahrad. V průběhu 16. a 17.století zde vyrostlo na padesát fontán, 250 vodotrysků, 255 kaskád desítek van a nádrží. Výzdoba interiéru paláce a sochy na zahradě převážně vzdávají hold antickým bohům. Na výzdobě se podílela celá plejáda manýristických umělců, od Girolama Muziana až po Federica Zucchariho. V 18. a 19.století vila zpusťla. Po 1.světové válce ji zachránil italský stát, který ji získal a renovoval. Dnes je památkou UNESCO.

Prohlídku Tivoli jsme začali u hradu Rocca Pio, který v 15.století vyrostl na troskách antického amfiteátru a od té doby zhlíží k Římu a pro papežský stát měl velký strategický význam. Nahlédli jsme do kostela Panny Marie, jenž je výsledkem několika přestaveb ve středověku i novověku a vnitřním dvorem k němu přilehlého františkánského kláštera vkročili do prostor vily. Na nádvoří nás upoutala fontána spící Venuše, která je kombinací antických soch a renesanční architektury. Netradičně se vstupuje rovnou do horního patra rezidence. Dvůr obklopují místnosti, kde nocoval a pracoval majitel vily. V 19.století tam bydlel a tvořil Franz Liszt, rakousko-uherský hudební skladatel, který se proslavil komponováním klavírních skladeb a církevní hudby. Když jsme sestoupili po schodech o patro níž, ocitli jsme se v sálech, které sloužily k reprezentačním účelům. Zdobí je iluzivní fresky, které navozují pocit, že stěny tvoří textilie, dřevo nebo mramor a postavy vystupují z plochy zdi. Falešná okna zvětšují prostor. Fresková výzdoba oslavuje starozákonní proroky, antické založení města, tiburskou Sibyllu nebo praotce rodu, siláka Herakla. Přestože se ve vile nedochoval nábytek, výzdoba stěn a stropů dokáže odpoutat návštěvníka od pozemského reálného světa. Do éterického světa jsme však definitivně vstoupili až v zahradách. Největší cypřiše v Itálii zastiňují svět šumících fontán. Prohlédli jsme si ty největší. Mezi ně patří **Pohárková kašna**, jež je dílem Gian Lorenza Berniniho, kašna **Rometta**, která je jakousi apoteózou antického Říma, **Cesta sta fontán**, zkrášlena manýristickými maskami a orly rodu d'Este, majestátní **Neptunova kašna** s nádržemi lemovanými květinami, nebo **Dračí fontána**, pojmenovaná po pohádkových ještěrech, co z ní místo ohně chrlí vodu, či oválná **Fontana Ovata**, tryskající z umělé skály s jeskyněmi. Poslechli jsme si **Fontánu vodních varhan**, které stejně jako před 400 lety rozeznívá proudící voda. Architekti visutých zahrad geniálně využili vody z řeky Aniene, kterou sem přivádí stovky metrů dlouhé potrubí. Z teras jsme měli výhled na římskou „campagnu“ a mohli se vžít do pocitu kardinálů, kteří se před stovkami let užívali krás a slasti světa podobně jako v éře antiky římské patriciové.

Abychom poznali, podle jakého vzoru si renesanční smetánka nechávala stavět své rezidence, sjeli jsme pod Tiburtinské vrchy a navštívili ruiny největší antické vily na světě. Tu v první polovině 2.století během své 21leté vlády nechal vystavět císař Hadrián. Následník Trajána, za jehož éry dosáhla římská říše největšího rozmachu, bývá řazen na piedestal mezi antickými imperátory. Na rozdíl od svého předchůdce přestal s výboji a zaměřil se na stabilizaci impéria. Dokladem tohoto snažení nebyly jen administrativní reformy, ale i hmatatelný Hadriánův val, který dodnes ukazuje, kudy v Británii vedla hranice mezi civilizací a světem barbarů. S výjimkou

židovské Judeje, kde musel potlačovat povstání, toleroval odlišnosti jednotlivých provincií. Byl největším cestovatelem mezi římskými císaři, neboť celých devět let strávil putováním po impériu. Obdivoval kulturní odkaz Řecka a nechal si podle vzoru řeckých filozofů narůst plnovous. Byl stoikem, psal básně, zabýval se architekturou a miloval hudbu. Zatímco svou manželku zanedbával, jeho city patřily tragicky zemřelému mladíkovi Antonioví, s jehož tváří jsme se mohli seznámit ve Vatikánských muzeích nebo přímo v muzeu uvnitř rezidence. Vilu nechal Hadrián vystavět dle svých představ jako symbiózu římské, řecké a orientální architektury. Inspiraci nabíral v Athénách, Efesu nebo Alexandrii. Život v souladu s přírodou byl klíčovým motivem stoické etiky, a proto císař rezidenci budoval tak, aby splývala s okolní krajinou. Výsledkem jeho iniciativy byl komplex, který zahrnuje plochu více než 70 hektarů, tedy téměř dvojnásobek Vatikánu, jakési Versailles antického Říma.

Jarní krajinou mezi olivami, cypřiši a piniemi jsme vystoupali až ke zdi poikale (pecile). Před ní jsme si ukázali model, jak **Hadriánova vila** vypadala v době, kdy plnila funkci císařské rezidence. Tehdy ji obývalo na pět tisíc lidí, většinou sloužících. Ti, aby nerušili císaře a jeho doprovod, se museli pohybovat, přenášet věci a pracovat v důmyslně vystavěných podzemních tunelech. Personál vily měl k dispozici i své rozlehlé lázně. V poikale, které je imitací školy stoiků v Athénách a rozměry 230 x 100 metrů představuje největší stavbu ve vile, jsme si připomněli Hadriána jako filozofa. Poté jsme prošli podél budov ženských a mužských lázní, kde jsme mohli obdivovat umění zastřešovat impozantními kupolemi. Nedivili jsme se, že Borromini a další velikáni římského baroka zde čerpali inspiraci pro své stavby. Lázně byly propojeny s ubikacemi pro personál, a proto pravděpodobně sloužily pouze zaměstnancům a otrokům. Na relaxační komplex navazuje budova, v níž byla kasárna císařovy ochranky – pretoriánské gardy. Nejpůsobivější stavbou rezidence je **Canope**, které je napodobeninou stejnojmenného kanálu u Alexandrie. 120m dlouhé Canope leží v údolí a lemují ho sochy boha Nilu a boha Tibery, čtyři karyatidy (sloupy s podobou žen) z athénské akropole, dva Siléni (bůžci z doprovodu boha Dionýsa), dvě Amazonky, Merkur, Mars a Minerva - Athéna. V dostavěné budově antické taverny je dnes umístěno muzeum. Ke Canope přiléhá chrám egyptských bohů, serapeum, v němž se nacházela i císařská jídelna. Egyptské Canope bylo ve starověku vyhlášeno svými hostinami, a proto se zde symbolicky rozhodl císař stravovat. Nad posvátným údolím se zvedá Hadriánův soukromý palác. Tam nechybí ruiny knihovny, stadionu, kasáren pro ochranku, nymfeum s bazénem, letní a zimní císařův trakt, královské lázně nebo sál filozofů. Připomněli jsme si především tzv. Mořské divadlo, jež bylo ve skutečnosti Hadriánovou pracovnou. Na ostrůvku uprostřed kruhového jezera se mohl císař věnovat rozjímání, umění i stesku po zemřelém milenci. V bazénu kruhově obklopujícím pracovnu plavou ryby i želvy podobně jako tomu bylo v dobách, kdy se tam melancholický Hadrián uzavíral před světem. Na budovu pracovny navazuje z jedné strany Sál filozofů, který pravděpodobně sloužil k duchovnímu studiu i rozprávám, na straně druhé pak impozantní ruiny řecké a latinské knihovny. Na závěr jsme si společně ukázali kruhový Venušin chrám, v jehož středu se nacházela napodobenina Praxitelovy sochy Venuše, bohyně lásky. A ta nás již nasměrovala zpět do města, jehož je patronkou.

Prohlídku Říma jsme absolvovali takto:

1.den: Porta Flaminia (renesanční vstupní brána, 16.stol.) - Piazza Popolo (náměstí s terasami a egyptským obeliskem) - renesanční kostel Santa Maria Popolo (15.stol., náhrobky, kaple rodu Chigi od Raffaella a Berniniho) – Mauzoleum císaře Augusta (1.stol.n.l.) – nábřeží Tibery – Justiční palác (začátek 20.stol.) - Andělský most se sochami andělů (2. a 17.stol.) - Andělský hrad (2.- 16.stol.) – třída Via Conciliazione z dob Mussoliniho - Náměstí Svatého Petra s fontánami a egyptským obeliskem (17.stol.) - Apoštolský palác s Vatikánskými muzei (Belveder s antickými sochami, galerie svícňů - antické sochy, galerie tapisérií a map, místnosti papeže Julia II. ze 16.stol. s Raffaelovými malbami, místnosti Borgiů z 15.stol. s moderním církevním uměním) - Sixtinská kaple (15.stol. s Michelangelovými freskami ze 16.stol.) - chrám Svatého Petra (16. – 17.stol., včetně Michelangelovy Piety, Berniniho náhrobků a baldachýnu nebo hrobu Jana Pavla II.) - Aureliánská hradba (Oslí brána, 3.stol.) - chrám Svatého Jana v Lateránu (4.- 18.stol.) - Lateránský palác (16.stol.) - baptisterium (nejstarší zachovalá křtelnice na světě, 4.- 5.stol.) - egyptský obelisk z Théb (16.stol.př.n.l.) – zbytek Claudiova akvaduktu (1.stol.n.l.) - Kaple Svatých schodů (16.stol.).

2.den: Tivoli – hrad Rocca Pia (15.stol.) - Vila d'Este (16.stol.), Hadriánova vila (2.stol.) - Řím - pahorek Esquilin - kostel Svatého Petra v řetězech (San Pietro in Vincoli, 5. – 17.stol. s Mojžíšem od Michelangela) - Konstantinova bazilika na Fóru Romanu (4.stol.) – Koloseum (1.stol.) - Konstantinův vítězný oblouk (4.stol.).

3.den: Park na pahorku Pincio (Villa Borghese) s panoramatickým výhledem na Řím z Valadierovy terasy (19.stol.) - Hadriánův (Antinoův) obelisk (2.stol.) - Medicejská vila (16.stol.) - francouzský kostel Santa Trinita (15.stol.) - Španělské schody (18.stol.) - Španělské náměstí s fontánou Potápějící se bárky (17.stol.) – vyhlášená ulice Via Condotti se značkovými prodejny (Prada, Valentino, Armani, Gucci aj.) - Café Greco (nejstarší římská kavárna, z roku 1760) – Corso (hlavní tepna centra Říma) - antický sloup Marca Aurelia (2.stol.) - palác Chigi (17.stol., sídlo premiéra) – palác Montecitorio (18.stol., sídlo italské poslanecké sněmovny, antický obelisk) - náměstí Rotonda (s renesanční kašnou (16.stol.) a egyptským obeliskem) – Pantheon (2.stol.) - Berniniho slon s egyptským obeliskem (17.stol.) – kostel Santa Maria sopra Minerva (jediný gotický chrám, 14.- 15.stol., Michelangelova socha Vzkříšení – stylově o velikonoční neděli) - kostel il Gesu (16.- 17.stol., hlavní jezuitský chrám, první barokní stavba) - antický činžák (1.- 2.stol.) - schodiště Coronata (od Michelangela,

16.stol.) - Kapitolské náměstí od Michelangela (16.stol., etruská vlčice, antická socha Marca Aurelia, římská radnice, muzea) – výhled na Fórum Romanum a pahorek Palatin - kostel Santa Maria in aracoeli, 4.- 16.stol.) s antickými sloupy, pozlaceným stropem a mozaikovou podlahou - památník Viktora Emanuela II. (začátek 20.stol., monument sjednocení Itálie, největší italský památník s největší evropskou jezdeckou sochou, panoramatický výhled) - vítězný oblouk Septimia Severa - budova antického senátu - antické Mamertinské vězení - Césarovo fórum - Fórum Romanum (se Saturnovým chrámem pro poklad římského státu, Vestiným chrámem - věčný oheň, klášterem kněžek vestálek, soudními budovami, Titovým vítězným obloukem a dalšími reprezentativními budovami) - antická Trajánova tržnice (2.stol.) - Trajánův sloup (2.stol.) - Trajánovo fórum (2.stol.) Benátské náměstí - Benátský palác (15.stol., sídlo Mussoliniho) – Marcellovo divadlo (1.stol.př.n.l., ve středověku na hlediště přistavěné domy) – Apollónův chrám (1.stol.př.n.l.) – Oktáviin portikus (1.stol.př.n.l.) – židovská synagoga (začátek 20.stol.) – Želví fontána (16.stol.) – náměstí Campo dei Fiori (tržiště a památník upáleného Giordana Bruna) - náměstí Piazza Navona (někdejší antický stadión, Maurova fontána a fontána Čtyř řek od Berniniho, palác Pamphili a kostel Svaté Anežky římské od Borrominiho, 17.stol., pouliční umělci) - palác Madama (16.stol, sídlo italského senátu) – kostel Sant Ivo s točitou kupolí od Borrominiho (17.stol.) - Sant Eustachio (nejlepší římská káva) - kostel sv. Ludvíka francouzského (San Luigi Francesi, s obrazy svatého Matouše od Caravaggia, 16. – 17.stol.) – Hadriánův chrám (2.stol.n.l., dnes sídlo obchodní burzy) - Fontána di Trevi (nejslavnější kašna světa, 18.stol.).

Pro CK Inter Zbiroh vypracoval: Michal Hrazdil